

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

Кафедра менеджменту

**ПРОГРАМА ПЕРЕДАТЕСТАЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ МАГІСТРА
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
073 «МЕНЕДЖМЕНТ»
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «МЕНЕДЖМЕНТ»**

Харків 2020

ЗМІСТ ПРОГРАМИ ПРАКТИКИ
студентів
спеціальності 073 – Менеджмент
за освітньою програмою «Менеджмент»

I. ВИРОБНИЧА ЧАСТИНА ПРАКТИКИ	4
1.1. Загальна системна характеристика підприємства	4
1.2. Охарактеризувати середовище функціонування підприємства	4
1.3. Типові завдання (1-8) для вибору індивідуального завдання виробничої частини практики	5
Завдання 1. Управління організаційною підсистемою підприємства.....	5
Завдання 2. Управління матеріально-технічною підсистемою	6
Завдання 3. Управління виробничо-технологічною підсистемою (операційна, маркетингова, комерційна, збутова діяльність)	8
Завдання 4. Управління соціально-психологічною підсистемою підприємства .	11
Завдання 5. Управління фінансово-економічною підсистемою	12
Завдання 6. Управління ЗЕД підприємства	13
Завдання 7. Управління стратегічним розвитком організації та її конкурентоспроможністю	15
Завдання 8. Управління інноваційною діяльністю	15
1.4. Розробка пропозицій щодо удосконалення діяльності підприємства.....	16
II. ПЕРЕДАТЕСТАЦІЙНА ЧАСТИНА ПРАКТИКИ	17
III. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЧАСТИНА (для магістрів).....	18
IV. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ	18
ОЦІНЮВАННЯ ЗА РЕЙТИНГО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ	19
ДОДАТОК А.....	20
Зразок титульного аркушу звіту	20
ДОДАТОК Б	21
Зразок індивідуального завдання	21
ДОДАТОК В.....	22
Зразок змісту звіту з практики.....	22

ВСТУП

Під час проходження практики студентом виконується індивідуальне завдання, зміст та порядок якого затверджується керівником кваліфікаційної роботи.

Результатами практики є:

- проведення комплексного аналізу діяльності організації з використанням сучасних методик з позицій системного підходу;
- проведення наукових досліджень та впровадження їх результатів у практику діяльності підприємства;
- планування організаційних змін з урахуванням розроблених стратегій організаційного розвитку, у тому числі з використанням інструментарію реінжинірингу бізнес — процесів, реструктуризації та реорганізації;
- формування пропозицій щодо створення сприятливих умов для навчання та розвитку персоналу організації; заходів з оцінювання та стимулювання персоналу;
- дотримання професійної етики консультанта в процесі здійснення наукових досліджень на об'єкті практики, формування плідних консультант-клієнтних відносин тощо.

Виробнича практика проводиться на базах практики, які відповідають певним вимогам. Об'єктами практики можуть бути підприємства різних форм власності, видів господарської діяльності, організаційно-правового статусу, які є юридичними особами і функціонують на ринку не менше двох років. Підприємства повинні відповідати сучасним вимогам, тобто мають застосовувати передові форми та методи управління й організації планово-економічної роботи, комерційної й маркетингової діяльності, бухгалтерського обліку, впроваджувати прогресивні технології виробництва, організації праці та управління. Крім того, штат підприємства має бути укомплектований висококваліфікованими фахівцями, здатними створити відповідні умови студентам у здобутті професійних навичок.

Результатом проходження практики є вміння відбирати, систематизувати й обробляти інформацію відповідно до мети дослідження; вміння виявляти причинно-наслідкові зв'язки процесів та явищ у конкретній галузі; вміння обґрунтовувати наукові висновки та конкретні пропозиції щодо вдосконалення управління реальним

досліджуваним об'єктом; вміння, використовуючи дані наукових досліджень, розробляти методики та методичні рекомендації щодо впровадження результатів наукових досліджень; вміння планувати організаційні зміни з урахуванням розроблених стратегій організаційного розвитку, у тому числі з використанням інструментарію реінжинірингу бізнес-процесів, реструктуризації та реорганізації; вміння обґрунтовувати економічну ефективність впровадження наукових досліджень та проводити відповідний контролінг; вміння виявляти та оцінювати індивідуальні потреби працівників у навчанні, розробляти проекти планів підготовки та підвищення кваліфікації кадрів; вміння формувати пропозиції щодо створення сприятливих умов для навчання та розвитку персоналу організації; заходів з оцінювання та стимулювання персоналу; вміння дотримуватися професійної етики консультанта в процесі здійснення наукових досліджень на об'єкті практики, формування плідних консультант-клієнтних відносин тощо.

I. ВИРОБНИЧА ЧАСТИНА ПРАКТИКИ

1.1. Загальна системна характеристика підприємства

- охарактеризувати статус підприємства (дату створення, юридичну адресу, форму власності, організаційно-правову форму, основні цілі та обмеження діяльності);
- стисло описати історію створення і розвитку підприємства; форми власності та господарювання, їх трансформування за умов розвитку ринкових відносин; форми залучення інвестицій; визначити стадію життєвого циклу підприємства;
- ознайомитися зі статутом підприємства, проаналізувати його відповідність чинному законодавству, дотримання державних вимог щодо реєстрації;
- ознайомитися з основними видами господарської діяльності (переважаюча спеціалізація), охарактеризувати галузеву належність підприємства.

1.2. Охарактеризувати середовище функціонування підприємства

- визначити характер ринку (міжнародний, національний, регіональний, міський, районний тощо); зробити висновок про обсяг ринку; визначити тип ринку, на якому діє організація (монополістичний, олігополістичний тощо);

- зібрати інформацію стосовно кількості фірм, які діють на тому ж ринку, що й організація, що є базою практики, і які є її безпосередніми конкурентами. Оцінити ступінь інтенсивності конкуренції. Відповідно до моделі «п'яти сил конкуренції» М. Портера охарактеризувати складові конкурентного середовища організації;
- дати загальну характеристику середовища функціонування підприємства. З'ясувати його місце у виробничо-господарському комплексі країни або регіону, скласти схему його взаємозв'язків з іншими підприємствами і організаціями: постачальниками; покупцями; банками; державними органами; фондовою біржею, фінансовими посередниками; науково-дослідними організаціями і т. д.;
- оцінити стабільність зв'язків, облік і контроль виконання господарських договорів, ступінь їх ефективності, вплив на діяльність підприємства та конфігурацію органів управління. Орієнтовно визначити авторитет підприємства як партнера у підприємницькому середовищі.
- ознайомитися з ЗЕД підприємства, перспективами розширення зовнішньоекономічних зв'язків. За їх відсутності - з перспективами виходу на зовнішній ринок.

1.3. Типові завдання (1-8) для вибору індивідуального завдання виробничої частини практики

Завдання 1. Управління організаційною підсистемою підприємства

1.а. Загальна характеристика організаційної структури

Дослідити організаційну структуру управління та побудувати органіграму підприємства і дати пояснення до неї. Проаналізувати положення про структурні підрозділи та визначити функціональні обов'язки працівників, що закріплені у посадових інструкціях одного зі структурних підрозділів. Охарактеризувати конкретний структурний підрозділ (відділення, управління тощо), де студент безпосередньо проходить практику - бажано підрозділ, який здійснює діяльність з проблеми, що є предметом дослідження.

Розробити пропозиції подальшого вдосконалення організаційної схеми управління з урахуванням існуючих функціональних обов'язків, трудомісткістю їх вико-

нання, ступеня централізації інформації для підготовки та прийняття управлінських рішень.

1.б. Порядок приймання одноосібних і колегіальних рішень

Скласти схему комунікаційної мережі для обміну інформацією про прийняття управлінських рішень щодо ключових аспектів менеджменту на підприємстві.

1.в. Проаналізувати інформаційну систему, що використовується в організації (категорія, клас, вид, тип)

Дати характеристику основних елементів програмного продукту та управлінських функцій, які автоматизує система. Проаналізувати ресурси, технології, що вимагає інформаційна система. Визначити ресурси глобальної мережі Інтернет для підтримки бізнес-процесів в організації. Проаналізувати безпеку й захист інформаційної системи, комп'ютерних мереж організації. Навести документи, які розробляються (готуються) автоматизованою програмою. Проаналізувати ефективність використання можливостей АРМ фахівців підприємства. Проаналізувати оперативність опрацювання масивів інформації, зробити висновки про раціональність витрат робочого часу при вирішенні управлінських завдань.

1.г. Організація праці апарату управління. Охорона праці, техніка безпеки

Вивчити режим роботи керівника підприємства: час роботи, час прийому відвідувачів, проведення нарад, роботи з документами. Дослідити роботу секретаря керівника: обов'язки, права, режим роботи. Розробити проекти підготовчих документів до таких заходів, як наради, збори, інші види управлінської діяльності. Вивчити прийоми ділового спілкування, вирішення конфліктних ситуацій у трудовому колективі. Взяти участь в обговоренні окремих питань щодо поліпшення обслуговування покупців, підвищення ефективності роботи підприємства та ін. Основні документи, що регламентують охорону праці та техніку безпеки на підприємстві.

Завдання 2. Управління матеріально-технічною підсистемою

2.а. Проаналізувати стан та визначити основні напрями розвитку матеріально-технічної бази підприємства

Визначити склад необоротних активів підприємства, частку основних засобів у їх складі, забезпеченість ними підприємства.

Проаналізувати динаміку основних засобів підприємства у звітному періоді відповідно до їх структури залежно від: а) характеру використання; б) цільового призначення; в) участі у виробничо-технологічному процесі; г) джерел формування.

Обчислити показники якісного стану і руху основних засобів підприємства у звітному періоді (коефіцієнт придатності, коефіцієнт зносу, коефіцієнт оновлення, коефіцієнт вибуття, коефіцієнт приросту основних засобів).

Визначити показники ефективності використання основних засобів підприємства у звітному періоді (фондовіддачу - у фактичних та порівняльних цінах), фондомісткість, фондоозброєність праці; прибутковість основних засобів та часткові показники, зробити висновки про основні тенденції змін показників, вплив на обсяг операційної діяльності, зменшення рівня витрат, розмір прибутку підприємства. Сформувати базу даних про склад матеріальних оборотних фондів, проаналізувати їх склад та ефективність використання, виявити фактори, що визначають динаміку цих показників.

2.6. Оцінити ефективність технології роботи з матеріальними ресурсами

Оцінити порядок і методи приймання продукції (товарів, сировини) за кількістю та якістю, порядок оформлення документів. Охарактеризувати умови розміщення продукції (товарів) і забезпечення їх збереження відповідно до нормативних вимог. Надати пропозиції щодо підвищення ефективності роботи з приймання, зберігання (товарів), надання послуг.

Охарактеризувати форми матеріальної відповідальності на підприємстві та звітність підприємства. Ознайомитись з оформленням товарних звітів і порядком їх подання, порядком проведення інвентаризацій та оформленням інвентаризаційних описів товарно-матеріальних цінностей. Надати пропозиції щодо підвищення ефективності роботи з матеріальними ресурсами підприємства.

Завдання 3. Управління виробничо-технологічною підсистемою (операційна, маркетингова, комерційна, збутова діяльність)

3.1. Проаналізувати рівень управління операційною діяльністю підприємства та обґрунтувати пропозиції щодо напрямів удосконалення

Проаналізувати динаміку показників, що характеризують обсяги реалізації товарів (виконання робіт, надання послуг) операційної діяльності в цілому по підприємству і в розрізі його структурних підрозділів (у фактичних і зіставних цінах).

Дослідити ритмічність роботи і сезонність реалізації товарів/ послуг, визначити фактори, що її обумовлюють. Проаналізувати й оцінити якість продукції (товарів, робіт, послуг) та її конкурентоспроможність. Надати оцінку системі управління якістю діяльності підприємства в цілому.

Дослідити процеси розподілу (перерозподілу) ресурсів підприємства для забезпечення операційного циклу підприємства. Проаналізувати стан товарно-матеріального забезпечення операційної діяльності. Визначити кількісну оцінку впливу факторів на розмір прибутку від операційної діяльності підприємства.

Визначити динаміку структури чистого прибутку підприємства за напрямками його розподілу у звітному періоді. Визначити зовнішні та внутрішні фактори, що впливають на формування асортиментної політики підприємства, здійснити їх аналіз. Ґрунтуючись на ньому, встановити пріоритетні напрями товарної політики підприємства. Встановити атрибути конкурентоспроможності продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства.

На основі проведеного аналізу і виявлених факторів впливу, що визначають зміну обсягів і структури операційної діяльності, обґрунтувати напрями її оптимізації на підприємстві, розробити план-графік реалізації запропонованих заходів. Розробити пропозиції щодо удосконалення операційної діяльності з питань управління товарно-матеріальним забезпеченням на підприємстві.

3.2. Оцінити ефективність цінової політики підприємства

Визначити основні групи факторів пріоритетного впливу на формування стратегічних цілей підприємства і його завдань у сфері ціноутворення. Проаналізувати методи ціноутворення на підприємстві та причини зміни рівня цін на ньому. Визна-

чити обсяг і структуру витрат реалізації певних видів продукції (товарів, робіт, послуг) для прийняття цінових рішень.

Розрахувати еластичність попиту споживачів на окремі види продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства залежно від зміни цін у досліджуваному періоді. Розрахувати динаміку реалізації окремих груп товарів/послуг для оцінки підходу ціноутворення підприємства (затратний чи ціннісний).

Оцінити умови беззбиткової діяльності підприємства при змінах цін на продукцію (товари, роботи, послуги). Визначити тип конкурентного ринку, в умовах якого функціонує підприємство (за допомогою індексу Харфіндела-Хіршмана). Розробити пропозиції щодо стратегії ціноутворення підприємства, скоординувати її з асортиментною політикою, організацією та стимулюванням продажу, враховуючи конкурентну ситуацію на ринку.

3.3. Оцінити ефективність збутової політики підприємства та визначити шляхи її підвищення

Визначити конфігурацію каналів розповсюдження продукції підприємства (прямі, непрямі, комбіновані), проаналізувати їх особливості та динаміку структури. Проаналізувати типи конкуренції в каналах розповсюдження (горизонтальна, міжтипова, вертикальна). Оцінити критерії, що вплинули на вибір каналів розповсюдження: особливості ринку, товарів, підприємства, рівень конкуренції.

Оцінити тип маркетингової системи розповсюдження підприємства (традиційна, горизонтальна, багатоканальна, вертикальна), її переваги та недоліки, доцільність застосування. Визначити стратегію охоплення ринку, яку застосовує підприємство (інтенсивне, вибіркове, ексклюзивне розповсюдження), охарактеризувати територіальний та цільовий сегменти. Проаналізувати зв'язок і відповідність стратегії позиціонування підприємства та його політики розповсюдження, описати тип і особливості позиціонування досліджуваного підприємства.

3.4. Оцінити ефективність логістичних систем підприємства

Охарактеризувати службу управління логістикою підприємства, її завдання та функції на підприємстві. Проаналізувати інформаційну логістичну систему підприємства: інформаційну інфраструктуру, інформаційні потоки. Описати механізм фун-

кціонування закупівельно-збутової логістики: її завдання, функції, планування закупок, вибір постачальників/ споживачів.

Охарактеризувати організацію матеріальних потоків у просторі підприємства та у часі, значення обладнання для удосконалення виробничо-технологічних процесів. Проаналізувати транспортні аспекти у логістичній системі підприємства: управління системою доставки й розповсюдження продукції (маршрути автотранспорту, плани перевезень тощо). Оцінити функціонування логістичної системи підприємства та розробити комплекс заходів для її удосконалення.

Сформулювати пропозиції щодо комп'ютеризації операцій закупки сировини, продукції, товарів, обліку попиту, обліку продажу, перевезення продукції та ін.

3.5. Оцінити ефективність комунікаційної політики підприємства

Вивчити практику організації діяльності комунікаційної служби підприємства, її тип та структуру (за умови її наявності на підприємстві). Проаналізувати динаміку структури комплексу маркетингових комунікацій на підприємстві.

Описати використання реклами на підприємстві за такими напрямками: класифікація видів реклами; характеристика каналів розповсюдження рекламних анонсів (тираж, аудиторія, вартість рекламного простору, формат, періодичність виходу та редакційний зміст видання); особливості використання різних носіїв реклами.

Оцінити напрями діяльності служби зв'язків з громадськістю, у т.ч. при реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства та для створення, підтримки його іміджу. Охарактеризувати форми й методи стимулювання продажу продукції (товарів, робіт, послуг) на підприємстві, спрямованих на споживачів, посередників та продавців. Оцінити заходи, спрямовані на удосконалення персонального продажу при реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) підприємства.

Описати метод розрахунку бюджету на комунікаційні потреби, оцінити його доцільність на підприємстві. Визначити кількісні та якісні характеристики основних адресатів комплексу маркетингових комунікацій підприємства (враховуючи особливості продукції (товарів, робіт, послуг, що реалізуються).

Розробити програму комунікаційних заходів з урахуванням попередньо проведеного аналізу та комунікаційної привабливості засобів масової інформації, роз-

робити власне рекламне звернення.

3.6. Оцінити ефективність маркетингових досліджень підприємства

Оцінити практику організації маркетингових досліджень на підприємстві (застосовувані методи, інструментарій, об'єкти дослідження, завдання, які були вирішені за допомогою досліджень).

Проаналізувати систему маркетингової інформації, яка використовується керівництвом підприємства при прийнятті рішень (джерела внутрішньої та зовнішньої інформації, наявність банків даних). Обґрунтувати вибір методу маркетингових досліджень, найбільш доцільного у поставлених для реалізації завдань.

Визначити розмір, структуру та метод відбору вибіркової сукупності для забезпечення репрезентативності даних. Скласти графік дослідження із зазначенням місця та часу його проведення. Підготувати інструментарій, необхідний для здійснення запланованих досліджень (розробити анкети для обраного виду опитування, написати сценарій для проведення фокус-групи тощо). Проаналізувати отримані дані з використанням програм типу ОСА. Оцінити фактичне сприйняття споживачами підприємства (чи його продукції, товарів, робіт, послуг).

Розробити комплекс заходів, спрямованих на вирішення вищезазначених проблем і підвищення конкурентоспроможності підприємства.

Завдання 4. Управління соціально-психологічною підсистемою підприємства

Охарактеризувати підрозділ (посаду), що відповідає за здійснення діяльності з управління персоналом. Ознайомитися з кадровою політикою організації, основними принципами роботи з персоналом, оперативними цілями щодо розвитку кадрового потенціалу. Визначити структуру персоналу за різними ознаками: за категорією, статтю, рівнем кваліфікації, освітою, стажем роботи на цьому підприємстві. Охарактеризувати ступінь якісного розміщення персоналу згідно з кваліфікаційними вимогами до посад, які обіймають працівники (за освітньо-кваліфікаційним рівнем).

Здійснити дослідження існуючої на підприємстві практики добору, відбору та прийому персоналу. Проаналізувати зв'язки підприємства із зовнішніми джерелами відбору персоналу, у т.ч. зі службами зайнятості. Проаналізувати аспекти трудової

адаптації робітників на підприємстві (психологічний, соціально-психологічний, професійний, організаційний), а також напрями адаптації (первинна та вторинна адаптація).

Визначити принципи та методи роботи з кадровим резервом, що застосовуються на підприємстві; джерела резерву керівних кадрів на підприємстві; зміст роботи щодо відбору кандидатів у резерв керівних кадрів.

Проаналізувати динаміку та структуру фонду оплати праці (основна заробітна плата, додаткова заробітна плата, інші заохочувальні та компенсаційні виплати). Визначити форми і системи оплати праці на підприємстві, відповідність тарифних ставок (штатних окладів) працівників їх кваліфікації, обґрунтованість диференціації тарифних ставок (окладів).

Ознайомитися з планами розвитку трудового колективу, впровадженими у діяльність підприємства: розвиток ділової кар'єри, систему навчання працівників, підвищення кваліфікації.

Зробити висновки щодо ефективності кадрової політики, яку реалізовано на підприємстві, та надати пропозиції щодо її удосконалення. Оцінити ефективність процесу навчання та розвитку персоналу підприємства. Обґрунтувати пропозиції щодо підвищення ефективності використання людських ресурсів підприємства.

Завдання 5. Управління фінансово-економічною підсистемою

Проаналізувати динаміку обсягу і структуру поточних витрат підприємства (на основі бухгалтерської звітності за напрями діяльності), а також їх рівень до загального обсягу реалізації в абсолютних і відносних показниках (%). Вивчити й оцінити собівартість товарної та реалізованої продукції, виконання завдання по зниженню собівартості продукції.

Проаналізувати прямі матеріальні затрати, прямі трудові затрати, непрямі затрати у собівартості товарної продукції, а також затрати на 1 грн товарної продукції.

Провести аналіз структури оборотних активів та оцінити зміни, що відбулися в них протягом звітного періоду. Кількісно оцінити вплив факторів, що обумовлюють зміни в обсязі оборотних активів підприємства (обсяг і склад операційної діяльності, склад операцій із закупівлі товарів, швидкість обігу, структура активів тощо).

Оцінити обсяг і структуру джерел формування оборотних коштів та напрямів їх використання у минулому періоді.

Оцінити ритмічність і синхронність грошових потоків підприємства, а також можливості виконання зобов'язань підприємства. Провести діагностику ефективності управління оборотними активами підприємства. Проаналізувати обсяг і структуру власного капіталу підприємства, розглянути кількість проведених додаткових емісій (для акціонерних товариств) або випадків збільшення власного капіталу (для інших підприємств) та доцільність цих проектів.

Проаналізувати дивідендну політику підприємства на основі розрахованих показників чистого прибутку на 1 акцію, коефіцієнта дивідендних виплат, частки фонду виплати дивідендів у загальному обсязі чистого прибутку, частку сплачених дивідендів в їх нарахованому обсязі (для АТ) та частку підприємницького доходу або доходу засновників (для інших підприємств). Провести аналіз показників рентабельності підприємства та причин, що зумовили зміну їх кількісної оцінки. Розробити пропозиції щодо удосконалення роботи з питань управління власним і позиковим капіталом на підприємстві. Оцінюючи рівень організації облікової діяльності на підприємстві, зробити висновки щодо організації обліку товарно-матеріальних, грошових і валютних коштів, цінних паперів, розрахункових та кредитних операцій на основі первинних документів (підібрати показники, які описують параметри об'єктів аналізу). Зробити висновки стосовно ефективності організації бухгалтерського обліку та дати пропозиції щодо її удосконалення. Розробити план-прогноз фінансового результату підприємства, виходячи з потреби підприємства у фінансуванні необхідного соціального та виробничого розвитку, створення спеціальних фінансових фондів за умовами самофінансування, а також обов'язкових платежів, що здійснюються з прибутку підприємства, розрахувати розмір необхідного прибутку на плановий період.

Завдання 6. Управління ЗЕД підприємства

Охарактеризувати підрозділ (посаду), що відповідає за здійснення ЗЕД. Студенту слід проаналізувати можливості виходу підприємства на зовнішній ринок. У випадку, коли підприємство діє на зовнішніх ринках, необхідно вивчити стратегію

зовнішньоекономічної діяльності, проаналізувати експортні можливості підприємства та його потреби. На основі ринкових досліджень вивчити можливості потенційних закордонних партнерів, проаналізувати ефективність зовнішньоекономічних зв'язків, розглянути практику укладання угод із зарубіжними постачальниками та споживачами.

6.а. Загальна характеристика ЗЕД

Визначити обсяг товарів, що експортуються (імпортуються), за вартістю й кількістю, їх асортиментну структуру. Охарактеризувати географічну структуру та динаміку експорту (імпорту). Проаналізувати динаміку експорту (імпорту) у порівняльних цінах, з урахуванням інфляції. З'ясувати основних конкурентів підприємства на зовнішньому та внутрішньому ринках.

Визначити відповідність експорту (імпорту) товарів, термінів їх поставок, якості та інших показників умовам контрактів. Оцінити економічну ефективність зовнішньоекономічної діяльності підприємства та надати пропозиції щодо її підвищення. Оцінити ефективність укладених зовнішньоекономічних угод.

Розробити пропозиції щодо підвищення ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства.

6.б. Провести аналіз експортно-імпортних операцій

Дослідити динаміку експортно-імпортних операцій. Проаналізувати динаміку експорту товарів та послуг за звітний рік порівняно з попередніми роками. Дані про експорт за досліджені роки потрібно згрупувати за країнами і за товарами в аналітичній таблиці. По кожному рядку аналітичних таблиць (країна, товар чи підсумок) обчислити індекс вартості, фізичний обсяг та ціну. Ці індекси покажуть, як і де змінилась вартість, фізичний обсяг експорту та середні експортні ціни.

За товарними групами, які містять як кількісно, так і якісно спільномірні товари, потрібно обчислити індекс кількісної структури. Провести аналіз та розробити пропозиції щодо підвищення ефективності операцій діючої системи регулювання бартерних угод та угод з давальницькою сировиною.

Розробити пропозиції щодо удосконалення асортименту товарів за бартерними угодами та угод з давальницькою сировиною, його аналіз, висновки, пропозиції.

Проаналізувати оподаткування бартерних угод та угод з давальницькою сировиною, а також формування і розподіл доходів при здійсненні бартерних операцій та угод з давальницькою сировиною.

б.в. Проаналізувати системи платежів, які здійснює підприємство в рамках зовнішньоекономічної діяльності

Характеристика податків, митних платежів, санкцій, штрафів та ін., що застосовуються при перетинанні товарами митного кордону України. Особливості нарахування та сплати платежів з акцизного збору і податку на додану вартість при розмитненні вантажу.

Специфіка проведення розрахунків при розмитненні вантажів через митний склад.

Порядок нарахування та сплати платежів при експорті товарів. Порядок нарахування та сплати платежів при імпорті товарів.

Розроблення пропозицій щодо удосконалення порядку сплати податків і зборів при митному оформленні вантажів.

Завдання 7. Управління стратегічним розвитком організації та її конкурентоспроможністю

Охарактеризувати підрозділ (посаду), що відповідає за розробку стратегії. Здійснити комплексний аналіз діяльності підприємства з використанням сучасних методик з позиції системного підходу. Визначити стратегічні позиції стратегічних зон господарювання підприємства за матрицею Мак-Кінсі та розробити рекомендації щодо їх розвитку в перспективі. Розробити стратегічні заходи функціонування організації з метою вибору оптимальної стратегії.

Обґрунтувати шляхи реалізації конкурентних переваг підприємства. Розробити стратегічні альтернативи розвитку підприємства та вибрати найбільш оптимальну з них. Розробити стратегію конкурентної переваги підприємства та стратегічну програму здійснення корпоративної стратегії.

Завдання 8. Управління інноваційною діяльністю

Проаналізувати інноваційно-інвестиційну діяльність організації. Охарактеризувати підрозділ (посаду), що відповідає за здійснення інноваційно-інвестиційної ді-

яльності. У результаті дослідження необхідно з'ясувати, чи здійснює підприємство інвестиційну діяльність. Якщо так, то студенту необхідно розрахувати ефективність проектів і розробити заходи щодо вдосконалення інвестиційної діяльності.

Проаналізувати структурні елементи нововведень у діяльності підприємства за звітний період згідно з існуючою класифікацією.

Охарактеризувати кінцевий результат діяльності підприємства (випуск продукції або надання послуг) на відповідність «інноваційна продукція» або «інноваційний продукт» згідно із Законом України «Про інноваційну діяльність».

Оцінити доцільність (можливість) віднесення статуту підприємства до інноваційного відповідно до вимог Закону України «Про інноваційну діяльність». Оцінити ефективність інноваційних проектів, які реалізувались на підприємстві. Оцінити доцільність та можливість розробки інноваційної стратегії діяльності підприємства. Оцінити доцільність здійснення реального інвестування на підприємстві. Проаналізувати необхідність та доцільність проведення фінансового інвестування. Оцінити ефективність інвестиційних проектів, що здійснюються на підприємстві. Розробити пропозиції щодо перспективи розвитку інноваційної та напрямів інвестиційної діяльності підприємства.

1.4. Розробка пропозицій щодо удосконалення діяльності підприємства

Залежно від спеціалізації навчання, наукових інтересів та особистих бажань студент повинен розробити конкретні та обґрунтовані пропозиції щодо удосконалення окремого напрямку (напрямів) роботи підприємства або впровадження певного нововведення (інновації).

Пропозиції можуть бути спрямовані як на удосконалення існуючих функціональних напрямів діяльності підприємства (планово-економічна, управління персоналом, маркетингово-комерційна, фінансово-облікова діяльність тощо), так і передбачати принципові нововведення (впровадження нових продуктів, диверсифікація, переспеціалізація діяльності, здійснення реального чи фінансового інвестування, вихід на зовнішні ринки і т.д.). Розробка пропозицій має ґрунтуватися на виявлених недоліках організації роботи підприємства, наявних резервах її удосконалення, ви-

вченні вітчизняного й закордонного досвіду провідних підприємств аналогічного та споріднених профілів діяльності.

II. ПЕРЕДАТЕСТАЦІЙНА ЧАСТИНА ПРАКТИКИ

ЗМІСТ ПЕРЕДАТЕСТАЦІЙНОЇ ЧАСТИНИ ПРАКТИКИ

Після закінчення передатестаційної практики студент має підготувати пропозиції науковому керівникові щодо змісту першого варіант теоретичного та аналітичного розділів кваліфікаційної роботи, комплексу завдань для дослідження з використанням комп'ютерних технологій. Пропозиції щодо змісту теоретичного та аналітичного розділів кваліфікаційної роботи повинні мати логічний, доказовий, аргументований характер і відповідати таким вимогам:

- містити поглиблений всебічний аналіз досліджуваної проблеми;
- містити елементи самостійного дослідження;
- містити розрахунки, виконані на ПЕОМ;
- містити достатній для обґрунтування пропозицій аналіз досліджуваної проблеми у межах базового підприємства.

По закінченню передатестаційної практики студент подає на випускову кафедру науковому керівнику ґрунтовні пропозиції щодо вдосконалення діяльності підприємства, запропонований для подальшого дослідження комплекс розробок з використанням комп'ютерних технологій та інших видів виконаних робіт.

Підприємство, де студент проходить переддипломну практику, стає об'єктом проведення самостійного прикладного дослідження та виконання магістерської роботи на матеріалах реального підприємства. Співпраця навчального закладу, студента та підприємства, що є базою практики, дозволяє сформулювати тему реального кваліфікаційної роботи, яка повинна бути корисною для підприємства і виконуватись **на його замовлення** відповідно до вимог проведення державної атестації випускника.

III. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЧАСТИНА (для магістрів)

Мета - набуття студентами досвіду самостійної науково-дослідної роботи, поглиблення теоретичних знань у сфері економічних відносин, підбір фактичного матеріалу для написання кваліфікаційної роботи, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел. Завдання:

- вивчення теоретичних класичних джерел за обраною науковою проблемою, пов'язаною зі спеціалізацією кафедри та відповідно до наукової проблеми дослідження щодо майбутньої магістерської роботи;
- визначення стану розробки питань обраної наукової проблеми у вітчизняній та іноземній науковій літературі;
- визначення структури та основних завдань магістерського дослідження;
- оволодіння методикою обробки та аналізу статистичних даних;
- апробація основних теоретичних та практичних рекомендацій магістерської роботи (у формі виступів на конференціях, написанні наукових статей).

IV. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ПИТАННЯ

Письмовий звіт з практики разом зі щоденником, який студент отримує на початку практики в методичному кабінеті кафедри (ауд. 407 ім.), подається у встановлений термін (не пізніше як за три дні до закінчення практики) керівникові кваліфікаційної роботи для перевірки, рецензування і допуску до захисту.

При оформленні щоденника практики необхідно звернути увагу на той факт, що інструктаж з техніки безпеки, графік роботи практиканта та відгук з підприємства засвідчується печаткою підприємства. Письмовий звіт оформлюється відповідно до вимог нормоконтролю. У додатках наведено зразки титульного аркуша звіту з практики (додаток А), індивідуальне завдання (додаток Б), зміст звіту (додаток В).

Керівник фіксує на титульному аркуші оцінки (за 100-бальною шкалою оцінювання) за виконання складових частин практики та рекомендовану тему майбутньої кваліфікаційної роботи. Після цього студент вважається допущеним до захисту практики керівникові практики від університету. Звіт з практики має містити відомості про виконання студентом усіх розділів програми практики та індивідуального завдання.

Форма підсумкового атестування з практики - **диференційований залік.**

ОЦІНЮВАННЯ ЗА РЕЙТИНГО-МОДУЛЬНОЮ СИСТЕМОЮ

**ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ 6-ГО КУРСУ СПЕЦІАЛЬНОСТІ
073 - МЕНЕДЖМЕНТ
ОСВІТНЯ ПРОГРАМА «МЕНЕДЖМЕНТ»**

Розділ 1. Виробнича частини практики _____ 45 балів
у т.ч.:

1.1. Загальна системна характеристика підприємства _____ 10 балів

1.2. Характеристика середовища функціонування підприємства _____ 5 балів

1.3. Індивідуальне завдання з переліку типових завдань 1-8 _____ 10 балів

1.4. Пропозиції щодо удосконалення діяльності підприємства _____ 10 балів

у т.ч.:

1.4.1. Загальна характеристика суті нововведення, що пропонується здійснити _____ 3 бали

1.4.2. Обґрунтування доцільності застосування пропозиції (нововведення) та очікувані результати від її реалізації, в тому числі розрахунків економічного ефекту (за можливості) _____ 2 бали

1.4.3. Стан готовності підприємства до введення пропозиції _____ 2 бали

1.4.4. План організаційно-економічних заходів, необхідних для впровадження такої пропозиції _____ 3 бали

Розділ 2. Передатестаційна частини практики _____ 30 балів

2.1. Узгоджений з керівником зміст першого варіанту розділів кваліфікаційної роботи _____ 20 балів

2.2. Узгоджений з керівником комплекс завдань для дослідження з використанням комп'ютерних технологій _____ 10 балів

Розділ 3. Науково-дослідна частина практики _____ max 20 балів

Опублікована наукова стаття _____ 10 балів/шт.

Подана до редакції, але ще не опублікована стаття _____ 5 бали/шт.

Опубліковані тези доповідей на наукових конференціях _____ 5 бали/шт.

Участь під час практики у всеукраїнських конкурсах _____ 5 балів

Оформлення звіту (нормоконтроль) _____ max 5 балів

Всього _____ max 100 балів

ДОДАТОК А

Зразок титульного аркушу звіту

УДК _____

Інв. № _____

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ УКРАЇНИ
Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського "ХАІ"
Кафедра 602

ЗВІТ З ПЕРЕДАТЕСТАЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ ХАІ.602.***.***.073.***** ПЗ

Виконавець студент гр. 661м
(№ групи)

_____
(підпис, дата) (П.І.Б. повністю)

Керівник практики _____
(наук. ступінь, вчене звання)

_____
(підпис, дата) (П.І.Б)

Консультанти:

з виробничої частини _____
(захищено з оцінкою) (наук. ступінь, вчене звання) (П.І.Б)

_____
(підпис, дата)

з передатестаційної частини _____
(захищено з оцінкою) (наук. ступінь, вчене звання) (П.І.Б)

_____
(підпис, дата)

з науково-дослідної частини _____
(захищено з оцінкою) (наук. ступінь, вчене звання) (П.І.Б)

_____
(підпис, дата)

Рекомендована тема кваліфікаційної роботи: _____

2020

ДОДАТОК Б
Зразок індивідуального завдання

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ
НА ПРАКТИКУ

Студенту _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1) виробнича частина: 1.1. Надати загальну системну характеристику підприємства

1.2. Охарактеризувати середовище функціонування підприємства _____

1.3. _____

Тут має бути тема одного із типових завдань 1-8 за вибором керівника

 _____

1.4. Розробити пропозиції щодо удосконалення діяльності підприємства _____

2) передатестаційна частина: Розробити пропозиції щодо змісту першого варіанту теоретичного та аналітичного розділів кваліфікаційної роботи, комплексу завдань для дослідження з використанням комп'ютерних технологій.

3) науково-дослідна частина: провести апробацію основних теоретичних та практичних рекомендацій магістерської роботи (у формі виступів на конференціях, написанні наукових статей).

Керівник кваліфікаційної роботи _____
 (наук. ступінь, вчене звання) (П.І.Б) (підпис)

ДОДАТОК В

Зразок змісту звіту з практики

ЗМІСТ

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ _____

РОЗДІЛ 1. ВИРОБНИЧА ЧАСТИНИ ПРАКТИКИ _____

1.1. Загальна системна характеристика підприємства _____

1.2. Характеристика середовища функціонування підприємства _____

1.3. *Тема індивідуального завдання з переліку типових завдань 1-8* _____

1.4. Пропозиції щодо удосконалення діяльності підприємства _____

1.4.1. Загальна характеристика суті нововведення, що пропонується здійснити _____

1.4.2. Обґрунтування доцільності застосування пропозиції (нововведення) та очікувані результати від її реалізації, в тому числі розрахунок економічного ефекту (за можливості) _____

1.4.3. Стан готовності підприємства до введення пропозиції _____

1.4.4. План організаційно-економічних заходів, необхідних для впровадження такої пропозиції _____

РОЗДІЛ 2. ПЕРЕДАТЕСТАЦІЙНА ЧАСТИНА ПРАКТИКИ _____

2.1. Пропозиції щодо змісту першого варіанту теоретичного та аналітичного розділів кваліфікаційної роботи _____

2.2. Пропозиції щодо комплексу завдань для дослідження з використанням комп'ютерних технологій _____

РОЗДІЛ 3. НАУКОВО-ДОСЛІДНА ЧАСТИНА ПРАКТИКИ _____

3.1. Копії опублікованих наукових статей _____

3.2. Копії тез доповідей на наукових конференціях _____

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ІНФОРМАЦІЇ _____

ДОДАТКИ _____